

Riigikogu maaelukomisjoni istungi protokoll nr 45

Tallinn, Toompea

Teisipäev, 13. veebruar 2024

Algus 14.00, lõpp 15.30

Juhataja: Urmas Kruise (esimees)

Protokollijad: Elis Jürgens (praktikant), Jaanika Lokk (konsultant)

Võtsid osa:

Komisjoni liikmed: Züleyxa Izmailova, Rene Kokk, Andrei Korobeinik (Aleksi Jevgrafovi asendusliige), Andrus Seeme

Komisjoni ametnikud: Marin Daniel (nõunik-sekretariaadijuhataja), Merle Kruusimägi (nõunik)

Puudus: Maido Ruusmann

Kutsutud: Põllumajandus- ja Toiduameti peadirektori asetäitja Hele-Mai Viitmann ning loomatervise ja -heaolu osakonna peaspetsialist Kärt Jaarma (1. päevakorrapunkt)

Päevakord:

1. Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalve põllumajanduses ja toidutootmises
2. Info ja muud küsimused

1. Põllumajandus- ja Toiduameti järelevalve põllumajanduses ja toidutootmises

Urmas Kruise juhatas sisse päevakorrapunkti arutelu ning andis sõna külalistele.

Kärt Jaarma andis ülevaate lindude pidamise nõuete õiguslikest alustest, MTÜ Nähtamatud Loomad kaebusest, kanade pidamise peamistest nõuetest täiustatud puurides ning Põllumajandus- ja Toiduameti (PTA) poolt kanalates tehtud kontrollide käigus avastatud rikkumistest. Ta andis ülevaate ka bioturvameetmete rakendamisest kanalates (protokolli lisa 1).

Urmas Kruise tundis huvi loomkoormust ületava rikkumise vastu. Ta märkis, et ettevõtetal peaks olema võimaliku loomkoormuse ületamise vältimiseks ruumi- ja puurivaru.

Kärt Jaarma vastas, et ettekandes mainitud ettevõttel on mitu lindlat, kuid nooremaid linde ei saa kokku panna vanematega. Ta märkis, et ettevõtja peab arvestama, mis on konkreetse lindla loomkoormus ning tibusid tellides veenduma, et loomkoormust ei ületataks. Ettevõtjal ei ole kohustust täita loomkoormust maksimaalselt.

Züleyxa Izmailova küsis, kas lindudele polnud kanalates 10 aastat allapanu pandud. Sellega rikuti seadust pikka aega.

Kärt Jaarma vastas, et ettevõtjatega rääkides selgus, et esialgu kasutati allapanu, kuid hiljem loobuti sellest. Ta nõustus, et tegemist oli seaduserikkumisega.

Züleyxa Izmailova küsis, kas parte ja hanesid peab eraldi pidama alates 50 linnust.

Kärt Jaarma vastas, et lindude eraldi pidamine on soovituslik lindude gripi leviku tõkestamiseks. Tegemist on bioturvameetmega ning soovituslik on parte ja hanesid eraldi pidada juba alates esimesest linnust.

Rene Kokk märkis, et täiustatud puurid vastavad Euroopa Liidu (EL) nõuetele. Ta küsis, mis on keskmine sunniraha suurus lindude pidamise nõuete rikkumise korral.

Kärt Jaarma vastas, et sunniraha rakendamist alustatakse väiksematest summadest ning korduvate rikkumiste korral on sunniraha suurem. Sunniraha eesmärgiks on panna ettevõtja tegutsema.

Hele-Mai Viitmann lisas, et looma tervise ja heaolu kaitsmise eesmärgil kehtestatud nõuete rikkumise puhul on sunniraha maksimummäär 9600 eurot, mida on tõsisemate rikkumiste puhul ka rakendatud.

Andrus Seeme tundis huvi nõudeid rikkunud ettevõtete vastu. Ta märkis, et alates 50 linnu pidamisest peab ettevõtja tegema teavituse. Ta küsis, kui palju on väiksemaid linnupidamisi, kes ei pea lindude pidamisest teavitama.

Kärt Jaarma vastas, et näiteks Tallinnas on palju majapidamisi, kus peetakse väiksemal arvul linde. Ta täpsustas, et seaduse kohaselt peab andmed registrisse esitama alates esimesest kodulinnust. Suuri ettevõtteid, kes tegelevad munakanade pidamisega, on neli, millest kolmel tuvastati rikkumised. Ühel ettevõttel oli võrreldes teistega vähem rikkumisi ning need ettekirjutused olid seotud loomkoormuse ületamise ja allapanu puudumisega. Linnupidajad ei kasuta allapanu, sest nad kardavad haiguste levimist lindudele allapanu kaudu.

Züleyxa Izmailova avaldas hämmingut ettevõtjate argumentide üle rikkumiste tuvastamisel. Ta lisas, et ettevõtjad on justkui harjunud mitte täitma seadusest tulenevaid nõudeid. Väikesed sunnirahad ei pruugi ettevõtjaid tegutsema panna.

Hele-Mai Viitmann kommenteeris, et ettevõtted on reageerinud ettekirjutustele. Ta nõustus, et suurettevõttele ei ole väike sunniraha suureks koormaks, kuid see paneb neid tegutsema ning ettekirjutusi täitma. Eelkõige on eesmärgiks kutsuda ettevõtteid korrale ning panna neid tegutsema. Mitte tegutsemise korral võivad ettevõtet oodata karmimaid sanktsioonid (sh suurem/maksimaalne sunniraha).

Urmas Kruise nõustus, et kõiki ettevõtteid ei peaks ühtviisi käsitlema. Sunniraha rakendamist võib alustada väiksemast summast, et anda ettevõtetele võimalus näidata head tahet. Kui sunnirahad on kõrged, võivad tekkida pikaajalised vaidlused sunniraha suuruse üle ning vaidluse ajal ei pruugi olla tagatud loomade heaolu. Ta meenutas, et komisjoni külastanud ettevõtted tunnistasid, et teatud küsimuste osas on neil olnud probleeme. Ta märkis, et meedia aitab pöörata tähelepanu kitsaskohtadele ning kõige parem mõjutaja on tarbija.

Rene Kokk märkis, et munakana on aktiivses munemisfaasis umbes 1,5 aastat ning lubatud loomkoormus ühe puuri kohta on 20 lindu. Ta küsis, kas on teada, miks ettevõtja ületab loomkoormust ning kas loomkoormus on väiksem nendes puurides, kus kanad on olnud juba pikemat aega (1-1,5 aastat).

Kärt Jaarma vastas, et loomkoormusest on ülevaade on olemas, sest ettevõtetel on kohustus kord kuus teavitada, mitu lindu on ettevõttes. Kontrollide käigus selgus, et suurtes lindlates ei ole lindude suremus kõrge (päevane suremus 5-15 lindu u 10 tuh kana kohta). Ettevõtted peavad pidama arvestust lindude suremuse kohta, kuid osad ettevõtted seda ei tee. Neile on tehtud ettekirjutused.

Urmas Kruise tundis huvi meedias näidatud tibude hukkamise meetodite vastu. Ta küsis, kas telesaates näidatud meetod oli humaanne ja nõuetega kooskõlas. Kas PTA tegi ka selle kohta ettekirjutusi või märkusi?

Kärt Jaarma vastas, et ettevõtte oleks pidanud suurenenud suremusest PTAd teavitama, sest seal oleks võinud tegemist olla haigusega. Antud olukorras oleks pidanud minema sündmuskohale PTA esindajad, kes oleksid hinnanud olukorda ning langetanud otsuse, mida tibudega oleks pidanud edasi tegema. Tegemist oli rikkumisega, sest ettevõtja ei teavitanud PTAd ning hakkas ise tegutsema.

Urmas Kruuse tundis huvi salmonelloosi leviku vastu sõltuvalt kanade pidamisviisist. Ta märkis, et ettevõtjad kardavad kanade vabapidamise juures suuremat haiguste levikut.

Kärt Jaarma vastas, et Soomes kehtestati lindude väljaspidamise keeld linnugripi leviku tõttu. Kanade vabapidamisel võivad kanad nakatuda metslindude väljaheidete kaudu, mis võivad sattuda vabas õhus olevatesse kanaaedikutesse. Ta nõustus, et kanade väljaspidamine on risk.

Hele-Mai Viitmann lisas, et lisaks lindude gripile võivad samamoodi levida ka teised linde ohtustavad haigused, nt Newcastle'i haigus. Euroopas on teavituste arv lindude gripi kohta suurenenud. Linnugriip on ülemaailmselt suur probleem.

Urmas Kruuse küsis, mis oleks vabapidamise viisi alternatiiviks. Kas üheks võimaluseks oleks suur kinnine hoone ilma puurideta?

Kärt Jaarma vastas, et õrrekanu juba peetakse sel viisil, s.t tegemist on suure puurideta mitmetasandilise kinnise ruumiga, kus kanad saavad vabalt liikuda. Ruumis on allapanu, õrred ja pesad.

Hele-Mai Viitmann märkis, et Eestis peetakse peamiselt muna- ja broilerikanu sisetingimustes, kuid Euroopas peetakse suurel hulgal ka parte, hanesid ja kalkuneid, kelle siseruumis pidamine on lindude heaolu rikkumine, sest nende loomupärane elupaik on õues. Keeruline on leida tasakaal lindude haiguste ärahoidmise ja lindudele võimalikult loomupärase elu tagamise vahel.

Urmas Kruuse tegi ettepaneku teema kokku võtta. Põhjus, miks komisjon palus PTAlt ülevaadet lindude puuris pidamise kohta, on seotud maaelukomisjonis menetluses oleva rahvaalgatustega "Lõpetame kanade puurispidamise Eestis." Tegemist on aktuaalse teemaga ning üldiselt on võetud suund kanade puurispidamise lõpetamise poole. Ta küsis, kas PTA on hinnanud võimaliku investeeringu suurust või ülemineku perioodi kehtestamise vajadust üleminekuks kanade vabapidamisele ning kuidas Euroopas seda teemat käsitletakse.

Hele-Mai Viitmann vastas, et ta ei oska öelda, kui suur oleks investeeringu vajadus. Täiustatud puurid tulid kasutusele alles 10 aastat tagasi ning nende kasutuselevõtuks tehtud investeeringud ei ole veel täiesti ära tasunud. Samal ajal kehtestatakse uusi nõudeid loomade heaolu tagamiseks. See on suur koormus ettevõtjatele. Puurispidamise keeld peaks tulema Euroopast. Ei ole mõistlik keelata kanade puurispidamine ära ainult Eestis, sest tarbija eelistab peamiselt odavamalt toodangut ning ei saa välistada, et odavam muna tuuakse sisse riigist, kus kanu on peetud puuris. Riigikantselei juhtimisel on valmimas tsiviilkriisi ja riigikaitse seaduse eelnõu, milles nähakse ette, et suured toidutööstused muutuvad elutähtsa teenuse osutajaks. Ta märkis, et toidutööstuste vähendamine mõjutab Eesti julgeolekut ja toimetulekut. Tuleb mõelda, kuidas olla valmis olukorraks, kus riigipiir läheb kinni. Eestis ei ole haudejaamu, kus tibusid toota.

Hele-Mai Viitmann andis ülevaate PTA tegevusest loomapoodide puudutavates küsimustes (protokolli lisa 2). Ta märkis, et 2021. aasta lõpus jõustus veterinaarseadus, mis annab PTAle õigusliku aluse kontrollida loomade müümist ettevõtetes. Ettevõtted, mis tegelevad traditsiooniliste loomade pidamisega, peavad olema registreeritud Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Ameti (PRIA) registris ning osadel juhtudel peab olema ka tegevusluba.

Urmas Kruuse küsis, kas tegevusluba peab olema loomade müügiks Eestis või loomade ekspordiks teistesse riikidesse.

Hele-Mai Viitmann vastas, et tegevusluba peab olema ekspordiks teistesse ELi liikmesriikidesse. Ta märkis, et Euroopa Komisjoni poolt on tulemas algatus, mis puudutab koerte ja kasside pidamist ELis. Ta andis ülevaate loomade pidamistingimustest loomapoodides, peamistest puudustest ja järelevalve korraldusest (protokolli lisa 2).

Urmas Kruuse märkis, et osades riikides on kehtestatud positiivsed nimekirjad, milliseid lemmikloomi on lubatud müüa ja kodustes tingimustes pidada. Ta märkis, et lemmikloomapoodidest võiks looma kohta saada kaasa dokumendi, kus on kirjas tema päritolu ning tema tervislik seisund. Lisaks võiks poodidest kaasa saada nõ infolehe looma pidamise kohta. Klienditeenindajatel peab olema vastav kvalifikatsioon, s.t nad peavad läbima teatud koolitused.

Hele-Mai Viitmann vastas, et on arutatud positiivse või negatiivse nimekirja koostamist. Ta märkis, et probleem on eraisikutes, kes toovad välismaalt eksootilisi, s.h kaitsealuseid loomi. Kui võtta võimalus loomi müüa loomapoodides, siis võib loomade müük muutuda nõ põrandaaluseks (must turg).

Urmas Kruuse avaldas arvamust, et loomi ei peaks müüma poodides. Loomade müügiga võiks tegeleda aretajad.

Hele-Mai Viitmann märkis, et kaupluses võiksid olla loomadest pildid ning loomad ise asuksid kõrvalruumis. Ta lisas, et loomadel peaksid olema päritolu tõendavad dokumendid.

Urmas Kruuse sõnul peaksid looma heaolu tagamisel (s.h järelevalves) tegema koostööd era- ja riigisektor. Komisjon arutab loomade heaoluga seonduvat ka edaspidi. Ta tänas külalisi PTA tegevusest ülevaate andmise ja küsimustele vastamise eest.

2. Info ja muud küsimused

Andrei Korobeinik märkis, et eilsel (12.02.24) maaelukomisjoni istungil, kus arutati kollektiivset pöördumist "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil.", tegi Aleksei Jevgrafov ettepaneku algatada loomakaitseaduse (LoKS) muutmise seaduse eelnõu ning ta palus oma ettepanekut hääletada. Komisjoni esimees ei pannud nimetatud ettepanekut hääletusele. Ta küsis, miks seda ei tehtud.

Urmas Kruuse vastas, et eilsel komisjoni istungil arutati kollektiivset pöördumist esimest korda ning et komisjonil on plaanis rahvaalgatust arutada ka teiste osapooltega. Hetkel ei ole pöördumise menetlus jõudnud lõppfaasi, kus tuleks langetada mõni otsus vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele (RKKTS). Ta lisas, et eilsel komisjoni istungil jäi arusaamatuks, mida Aleksei Jevgrafovi ettepanek sisaldab, mistõttu palus komisjoni esimees tal esitada oma ettepanek kirjalikult. Pärast selle laekumist oleks saanud läbi viia hääletuse. Kahjuks eilsel komisjoni istungil ei suutnud Aleksei Jevgrafov piisavalt selgitada, mida ta soovib panna komisjonis hääletusele.

Andrei Korobeinik ütles, et vastavalt RKKTS § 152¹³ saab komisjon langetada erinevaid otsuseid kollektiivse pöördumise kohta. Üheks võimaluseks on eelnõu algatamine. Aleksei Jevgrafov tegi eile vastavasisulise ettepaneku. RKKTSis ei ole sätestatud, et ettepanek peaks olema esitatud kirjalikult. See on komisjoniliikmete otsus, kas nad toetavad esitatud ettepanekut või mitte, kuid vastavalt RKKTSile peab ettepaneku panema hääletusele. Juhul kui komisjoniliikmed toetavad Aleksei Jevgrafovi ettepanekut, siis hakkab komisjon ette valmistama vastavat eelnõu.

Urmas Kruuse nõustus, et komisjon saab langetada erinevaid otsuseid kollektiivse pöördumise kohta. Ta märkis, et eilsel komisjoni istungil alustas Aleksei Jevgrafov oma sõnavõttu sõnadega, et kollektiivses pöördumises tõstatatud probleeme arutati Keskerakonna fraktsioonis, mille liikmed toetasid pöördumist. Pärast seda esitas ta oma ettepaneku. Komisjoni istungil paluti Aleksei Jevgrafovil selgitada oma ettepaneku sisu, kuid kahjuks ta ei suutnud seda teha, mistõttu palus komisjoni esimees tal esitada ettepanek kirjalikult. **Urmas Kruuse** selgitas, et hetkel on kollektiivse pöördumise menetlus pooleli, mistõttu ei oleks mõistlik langetada pöördumise osas lõplikku otsust. Nii Aleksei Jevgrafov kui ka teised maaelukomisjoni liikmed saavad jätkuvalt esitada oma ettepanekuid, kuid need peavad olema selged ja kõigile komisjoniliikmetele ühtemoodi arusaadavad.

Züleyxa Izmailova märkis, et hetkel on Riigikogus arutlusel mitu loomade heaoluga seotud teemat ning tulemas on veel teisi samasisulisi algatusi. Nii Eestis kui ka Euroopa Liidus on toimumas loomade heaoluga seonduvalt mitmed protsessid, mistõttu tuleb loomade heaolu küsimust vaadata tervikuna. Ta avaldas arvamust, et loomade heaoluga seonduvaid küsimusi peab lahendama komplekselt, mitte lähtuvalt ühest kollektiivsest pöördumisest. Loomade heaoluga seonduv vajab lahendust ning selles osas ei ole sisulist vastuolu. Heaolu peab olema tagatud kõikidele loomadele, nii kanadele kui ka hamstritele. Loomade õigused peavad olema universaalsed.

Andrei Korobeinik nõustus, et loomade heaolu küsimused vajavad universaalset lahendust.

Üheks võimaluseks oleks positiivne nimekirjalemmikloomadest. Ta märkis, et kahjuks pole tänaseni hakanud tööle riiklik lemmikloomaregister, mida püütakse luua juba 8 aastat. On vähe tõenäoline, et lähiajal tulla välja mõne loomade heaolu käsitleva universaalse lahendusega. Aleksei Jevgrafov esitas ettepaneku vastavalt RKKTSile ning korrektsete tehtud ettepanek kuulub hääletamisele. Ta selgitas Aleksei Jevgrafovi ettepanekut ning sõnas, et vastavalt RKKTS 152¹³ p 1 võib komisjon pöördumise menetlemisel otsustada algatada eelnõu või olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu. Nimetatud seaduses ei ole sätestatud, et ettepaneku (eelnõu) sisu peab olema esitatud kirjalikult. Eelnõu sisu on esitatud kollektiivses pöördumises: tunnistada kehtetuks loomakaitseseaduse § 33¹ (Lemmikloomade pidamine kaupluses) ning sätestada LoKSis lemmikloomade müügi keeld kaupluses.

Marin Daniel selgitas, et kollektiivse pöördumise kohta langetatakse otsus menetluse lõppfaasis. Hetkel ollakse menetlusega algfaasis, s.t toimunud on üks arutelu. Komisjonil on plaanis ära kuulata ka teised osapooled. Pärast erinevate osapooltega kohtumist saab langetada otsuse. On teada, et Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi tööplaanis on LoKSi muutmise seaduse eelnõu väljatöötamiskavatsus (VTK), mis peab valmima k.a maikuuks. Komisjon peab tegema otsuse pöördumise kohta kuue kuu jooksul pöördumise menetlusse võtmisest arvates. Võiks kaaluda, kas on otstarbekas ära oodata nimetatud VTK.

Rene Kokk märkis, et ta ei saanud eilsel komisjoni istungil aru, mis oli Aleksei Jevgrafovi ettepaneku sisu. Aleksei Jevgrafovi ettepanek oleks olnud selgem, kui ta oleks lugenud ette ettepaneku sisu, nii nagu tegi seda täna Andrei Korobeinik. Komisjoniliikmetele jäi eile arusaamatuks, mida oleks pidanud hääletama.

Andrus Seeme nõustus eelkõnelejaga. Ta märkis, et Aleksei Jevgrafov ei suutnud esitada oma ettepanekut arusaadavalt.

Andrei Korobeinik märkis, et hetkel on tegemist rahvaalgatusega ja kui komisjon otsustab algatada pöördumise osas eelnõu, siis kaasamise hea tava kohaselt tuleb ära kuulata erinevad osapooled. Eelnõu menetluse erinevates etappides saab kohtuda erinevate huvigruppidega.

Urmas Kruuse märkis, et enne otsuse tegemist tuleks läbi mõelda, kas ja kes peaks algatama eelnõu. Kas vastav ülesanne antakse ministeeriumile või algatab eelnõu komisjon? Küsimus ei ole selles, kas komisjon võib algatada eelnõu või mitte, vaid probleem tekkis sellest, et komisjoni liige ei suutnud selgitada oma ettepaneku sisu. Ta küsis, kas Andrei Korobeinik soovib täna panna hääletusele Aleksei Jevgrafovi ettepaneku. Ta palus Andrei Korobeinikul sõnastada ettepanek.

Andrei Korobeinik tegi ettepaneku, et pöördumise lahendamiseks algatada LoKSi muutmise seaduse eelnõu (vastavalt RKKTSi § 152¹³ punktile 1).

Urmas Kruuse avaldas oma arvamuse, et pöördumise praeguses menetlemise faasis ei ole mõistlik algatada eelnõu. Enne otsuse tegemist oleks vaja kohtuda teiste huvigruppidega.

Komisjoni esimees pani hääletusele Andrei Korobeiniku esitatud ettepaneku.

Züleyxa Izmailova küsis, millal on plaanis arutada komisjonis loomakaitseseorganisatsiooni Nähtamatud Loomad esitatud petitsiooni "Lõpetame kanade puurispidamise Eestis".

Urmas Kruuse vastas, et nimetatud petitsiooni on plaanis arutada lähikuudel.

Andrei Korobeinik küsis pärast hääletuse toimumist, kas kollektiivse pöördumise "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil." aruteludega minnakse edasi ning kas nimetatud petitsiooni osas on menetluslik otsus tehtud.

Urmas Kruuse vastas, et komisjon arutab loomade heaoluga seonduvaid küsimusi ka edaspidi ning nimetatud pöördumise osas ei ole komisjon oma lõplikku otsust teinud.

Otsustati:

2.1 Algatada loomakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu kollektiivse pöördumise "Loom ei ole asi! Tema koht ei ole poeletil." alusel (poolt 1: Andrei Korobeinik; vastu 3: Züleyxa Izmailova, Urmas Kruuse, Andrus Seeme; erapooletuid 1: Rene Kokk)

(allkirjastatud digitaalselt)
Urmas Kruuse
juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)
Elis Jürgens
protokollija

(allkirjastatud digitaalselt)
Jaanika Lokk
protokollija